

DOI 10.29254/2077-4214-2020-2-156-337-340
УДК 616.31-77-083:331.105.2:669.187(477.64-25)
Возна І. В.

ІНФОРМОВАНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ЗАВОДУ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ» ПРО ПРАВИЛА ТА ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ПОРОЖНИНИ РОТА ПРИ НАЯВНОСТІ ОРТОПЕДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Запорізький державний медичний університет (м. Запоріжжя)

voznair@gmail.com

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами. Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи кафедри терапевтичної, ортопедичної та дитячої стоматології на тему: «Комплексна профілактика та лікування основних стоматологічних захворювань у жителів промислового регіону», № ДР 0117U006958 Запорізького державного медичного університету, м. Запоріжжя.

Вступ. Сталепромислове виробництво відноситься до галузі промисловості з найбільш важкими, небезпечними та шкідливими умовами праці і займає одне з провідних місць за рівнем професійної захворюваності та тимчасової непрацездатності працівників. Неприятливі екологічні та виробничі фактори такого виробництва здійснюють прямий вплив на функціональні системи, змінюють гомеостаз організму, що тягне за собою зміну нервово-гуморальної регуляції та, як наслідок, патологічні зміни в порожнині рота [1,2,3].

У працівників сталепромислового підприємства спостерігається 100% поширеність карієсу зубів при високій інтенсивності, 96% випадків – поширеність захворювань тканин пародонту [4]. Зі збільшенням стажу роботи в шкідливих умовах виробництва стали відзначається розвиток порушень пародонтального комплексу, спостерігається постійне зростання ознак патології твердих тканин зубів, некаріозних поразок і захворювань слизової оболонки порожнини рота [5].

Головну роль у вирішенні проблеми зниження стоматологічної захворюваності відводять профілактиці. Великого значення набуває індивідуальна профілактична робота – роз'яснення правил вибору засобів гігієни по догляду за порожниною рота і протезами, формування стійкої мотивації [6].

Раціональна гігієна порожнини рота підвищує та закріплює ефективність ортопедичного лікування, запобігає загостренню основного захворювання і виникненню різних ускладнень. А тому індивідуальна профілактика і, зокрема, гігієна порожнини рота, особливо при наявності ортопедичних конструкцій, має відчутні переваги перед іншими методами профілактики [7].

Найбільш швидким та доступним методом дослідження якісних характеристик стоматологічної допомоги є соціологічне опитування. Важливість соціологічного методу дослідження полягає в тому, що він найбільш повно відображає принцип зворотного зв'язку в охороні здоров'я і може використовуватися для отримання динамічної інформації [8].

Мета дослідження. Вивчити рівень інформованості працівників заводу «Дніпроспецсталь» про правила та засоби індивідуальної гігієни порожнини рота при наявності ортопедичних конструкцій.

Об'єкт і методи дослідження. Інформованість працівників заводу «Дніпроспецсталь» м. Запоріжжя про правила та засоби по догляду за ортопедичними конструкціями була вивчена на підставі даних, отриманих в ході анкетування. Опитування проводили під час профілактичного огляду. Респонденти відповідали на запитання анкети добровільно та анонімно.

Анкета складалася з 14 запитань, які умовно можна поділити на три функціональних блоки. Перший блок анкети дозволив оцінити інформованість респондентів про правила догляду за ортопедичними конструкціями. Другий блок анкети дозволив визначити рівень якості індивідуальної гігієни порожнини рота опитаних і наявність спеціальних засобів по догляду за протезами. Третій блок анкети дозволив вивчити думку працівників заводу про підвищення доступності інформації, що стосується правил догляду за ортопедичними конструкціями.

В основу роботи покладено результати опитування 250 осіб, серед яких 113 (45,2%) чоловіків та 137 (54,8%) жінок. Всі опитані були розподілені за наступними віковими групами: від 18 до 25 років 17 (6,8%) пацієнтів; від 26 до 35 років 22 (8,8%), від 36 до 45 років 86 (34,4%); від 46 до 55 років 88 (35,2%), 56 років і старше 37 (14,8%) працівників.

Результати досліджень оброблені сучасними статистичними методами аналізу на персональному комп'ютері з використанням стат. пакету ліцензійної програми «STATISTICA® for Windows 6.0» (StatSoft Inc., № AXXR712D833214FAN5).

Результати дослідження та їх обговорення. Про рівень стоматологічної культури населення можна судити за показниками відвідуваності стоматолога, зокрема стоматолога-ортопеда. Результати нашого дослідження вказують, що більшість респондентів, нажаль, відвідують стоматолога в разі потреби 182 (72,8%), один раз на рік – 32 (12,8%), два рази на рік – 23 (9,2%) і лише один раз в 3 місяці – 13 (5,2%) опитаних. В якості головної причини відмови від стоматологічної допомоги працівники називали відсутність, на їх думку, необхідності в лікуванні.

Недивним є той факт, що відвідуваність стоматолога багато в чому залежить від віку пацієнта. Так, молоді респонденти у віці від 18 до 45 років відвідують стоматолога лише в разі потреби (74,4%), в той час як люди старшого віку, з 46 років та старше – зазвичай з профілактичною метою (87,2%).

Впливає на відвідуваність стоматолога-ортопеда і рівень освіти працівника. Так працівники, що мають вищу освіту, частіше відвідують стоматолога ніж ті, що мають середню освіту. Так, один раз в три місяці відвідують лікаря стоматолога 38 (15,2%) працівників з вищою освітою, два рази на рік – 37 (14,8%), один раз на рік – 33 (13,2%) респондентів. Нас засмутив

той факт, що лише 6 (2,4%) працівників з середньою освітою відвідують стоматолога один раз на три місяця, два рази на рік – 18 (7,2%), один раз на рік – 20 (8%) робітників. Проте, 56,8% респондентів, що мають вищу освіту, відвідують стоматолога-ортопеда за потребою, з середньою освітою – 82,4% працівників.

Слід відмітити, що серед всіх опитаних 38,8% мали незнімні зубні протези, комбіновані протези мали – 13,4%, знімні протези мали 11% та потребували додаткового протезування 36,8% респондентів.

В сучасній стоматології велику роль відіграє інформованість населення про ефективність методів профілактики стоматологічних захворювань, а також дотримання правил гігієни порожнини рота при наявності ортопедичних конструкцій.

Вважають себе, в повній мірі, інформованими про правила догляду за зубними протезами 131 (52,4%) опитаних, не в повній мірі – 86 (34,4%), не знайомі з правилами догляду за зубними протезами 33 (13,2%) респондентів. Різний рівень інформованості про правила догляду за зубними протезами спостерігався серед чоловіків та жінок. Так, в повній мірі проінформовані 42,5% чоловіків і 59,1% жінок, не в повній мірі – 36,3% чоловіків і 21,8% жінок, незнайомі з правилами догляду за зубними протезами 21,2% чоловіків і 19,1% жінок. Ми помітили, що жінки більше знають про правила догляду за зубними протезами, але відсоток неінформованих чоловіків та жінок приблизно рівний.

Ми також помітили залежність від форми власності лікувального закладу, де лікувались працівники та рівнем інформованості про правила догляду за зубними протезами. За результатами нашого дослідження, пацієнти приватних клінік більш обізнані в цьому питанні. Так, пацієнти приватних клінік у 67,2% інформовані в повній мірі, а пацієнти державних поліклінік лише у 34,8%.

На запитання: «З яких джерел Ви дізналися про правила догляду за зубними протезами?» більшість – 56,8% відповіли, що від лікаря стоматолога. Тих, кому порадили родичі, друзі, колеги було – 27,2%. З засобів масової інформації – 12,8% респондентів. У медичних закладах загального профілю лише 3,2% опитаних.

Також нас зацікавили дані про ступінь наявності даної інформації в ЗМІ, стоматологічних поліклініках, кабінетах та лікувальних закладах загального профілю. На думку 76,8% опитаних, інформація про правила та засоби догляду за ортопедичними конструкціями в ЗМІ відсутня, 23,2% респондентів відзначили її присутність в якості реклами. Що ж стосується стоматологічних поліклінік і кабінетів, то тут ситуація трохи позитивна, але тим не менш, залишається бажати кращого. Визначають відсутність даної інформації 16,4% респондентів, 52,8% – вказують на її присутність в якості реклами, а 30,8% респондентів – як науково-обґрунтовані правила, які не є рекламою того чи іншого виробництва. У лікувальних закладах загального профілю, на думку 84,8% опитаних, інформація про правила та засоби догляду за ортопедичними конструкціями або відсутня, або частково в якості реклами, хоча дані лікувальні установи є безпосередніми розповсюджувачами інформації про профілактику захворювань.

Наступний блок питань був орієнтований на вивчення якості індивідуальної гігієни порожнини рота

працівників заводу. Викликає інтерес самооцінка респондентами якості індивідуальної гігієни порожнини рота. Всього лише 8,4% опитаних оцінюють якість індивідуальної гігієни порожнини рота на відмінно, 44% респондентів оцінюють на добре, 42,4% – на задовільно та 5,2% – на незадовільно.

Також було з'ясовано, що лише половина респондентів регулярно доглядають за зубними протезами, 18,4% – нерегулярно, 24% – за потребою і 7,6% взагалі не дотримуються правил догляду.

Виникає питання: «Чи об'єктивно респонденти оцінюють якість своєї гігієни порожнини рота?» тому, що половина з них нерегулярно доглядає за порожниною рота і ортопедичними конструкціями або взагалі не робить цього.

Також було вивчено наявність у респондентів спеціальних засобів по догляду за ортопедичними конструкціями. Встановлено, що 53,6% опитаних не мають спеціальних засобів по догляду за протезами, кожен другий опитаний навіть не здогадується про їх існування. Проте, серед респондентів 29,6% мали зубні щітки спеціального призначення та флоси, 15,6% – лікувально-профілактичні ополіскувачі і, лише 1,2% працівників мали іригатори.

«Де ж саме респонденти хотіли бачити інформацію про правила догляду за зубними протезами?» На думку більшості чоловіків 56,7% – ця інформація повинна бути представлена в стоматологічних клініках та кабінетах, у засобах масової інформації 39,8% і лише незначний відсоток чоловіків – 3,5% хотіли бачити її в лікувальних закладах загального профілю. Що ж стосується жінок, більшість – 58,4% хотіли бачити цю інформацію в стоматологічних клініках, крім того 16,1% жінок хочуть отримувати інформацію про правила і засоби догляду за ортопедичними конструкціями в лікувальних закладах загального профілю, 7,3% у засобах масової інформації та 18,2% жінок у аптеках.

Висновки. Таким чином, результати нашого дослідження показали, що лише половина обстежених працівників заводу регулярно доглядає за порожниною рота і ортопедичними конструкціями, але не володіли знаннями і навичками в цій області в належному обсязі. Решта пацієнтів не має уявлення про правила та засоби гігієнічного догляду за порожниною рота і протезами, що негативно впливає на термінах служби останніх.

З боку лікарів стоматологів необхідний більш відповідальний підхід до питання інформування та навчання працівників правилам догляду за ортопедичними конструкціями, а також моніторинг якості гігієнічного догляду за порожниною рота.

Важливу роль грає переконаність пацієнтів в можливості збереження нормальної функції жування, оскільки хороший гігієнічний стан порожнини рота, уміння і бажання його дотримуватися залежить від прагнення людини до проведення гігієнічних заходів і до їх навчання.

Перспективи подальших досліджень будуть направлені на розробку програми профілактики стоматологічних захворювань, що буде включати елементи мотивування працівників заводу до свого відповідального відношення до індивідуальної гігієни порожнини рота.

Література

1. Oriekhova OV. Zakhvoriuvanist pratsivnykiv hirnycho-metalurhiinoi haluzi za rezultatamy periodychnykh medychnykh ohliadiiv. Environment & Health. 2016;2:62-6. [in Ukrainian].
2. Hlazunov OA, Kosenko KM, Denha OV, Denha EM. Vlyanye professyonalnykh zabolevaniy y dlytelnosti raboty na stomatolohycheskyi status rabochykh hornorudnogo proyzvodstva. Visnyk stomatolohii. 2013;1:36-40. [in Russian].
3. Hruzdeva AA. Vplyv vyrobnychkykh faktoriv zalizorudnogo vyrobnytstva na tkanyny parodontu. Visnyk stomatolohii. 2015;1:39-41. [in Ukrainian].
4. Dienha OV, Havrishchuk AV. Stomatolohichnyi status robitnykiv metalurhiinoho vyrobnytstva. Innovatsii v stomatolohii. 2014;1:92-5. [in Ukrainian].
5. Samoilenko AV, Vozna IV. Riven ta struktura osnovnykh stomatolohichnykh zakhvoriuvan pratsivnykiv zavodu «Dniprospetsstal». Ukraina. Zdorovia natsii. 2019;1(54):19-22. [in Ukrainian].
6. Batih VM. Obhruntuvannia metodiv profilaktyky ta likuvannia zakhvoriuvan parodontu u pratsivnykiv khimichnykh pidpriemstv. Sovremennaia stomatolohiia. 2013;5:40-3. [in Ukrainian].
7. Denha OV, Yefremova EV, Denha YeM. Kompleksnaia profylaktyka y lechenye osnovnykh stomatolohycheskykh zabolevaniy u rabotnykov khymycheskoho proyzvodstva. Visnyk stomatolohii. 2014;4:14-7. [in Russian].
8. Savchuk OV. Sotsiolohichne doslidzhennia yak element informatsiinoi bazy dlia optymizatsii diialnosti stomatolohichnykh zakladiv. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2014;3(1):308-12. [in Ukrainian].

ІНФОРМОВАНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ЗАВОДУ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ» ПРО ПРАВИЛА ТА ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ПОРОЖНИНИ РОТА ПРИ НАЯВНОСТІ ОРТОПЕДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Возна І. В.

Резюме. Стаття присвячена аналізу результатів соціологічного дослідження серед працівників зі шкідливими умовами праці з приводу свого відношення по догляду за зубними протезами. В основу роботи покладено результати опитування 250 осіб, серед яких 113 (45,2%) чоловіків та 137 (54,8%) жінок. Лише половина обстежених працівників заводу регулярно доглядали за порожниною рота і ортопедичними конструкціями, але не володіли знаннями і навичками в цій області в належному обсязі. З боку лікарів стоматологів необхідний більш відповідальний підхід до питання інформування та навчання працівників правилам догляду за ортопедичними конструкціями, а також моніторинг якості гігієнічного догляду за порожниною рота.

Ключові слова: інформованість, ортопедичні конструкції, гігієна порожнини рота.

ИНФОРМИРОВАННОСТЬ РАБОТНИКОВ ЗАВОДА «ДНЕПРОСПЕЦСТАЛЬ» О ПРАВИЛАХ И СРЕДСТВАХ ИНДИВІДУАЛЬНОЙ ГИГИЕНЫ ПОЛОСТИ РТА ПРИ НАЛИЧИИ ОРТОПЕДИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ

Возная И. В.

Резюме. Статья посвящена анализу результатов социологического исследования среди работников с вредными условиями труда по поводу своего отношения по уходу за зубными протезами. В основу работы положены результаты опроса 250 сотрудников завода «Днепроспецсталь», среди которых 113 (45,2%) мужчин и 137 (54,8%) женщин. Лишь половина обследованных работников завода регулярно ухаживали за полостью рта и ортопедическими конструкциями, но не владели знаниями и навыками в этой области в надлежащем объеме. Со стороны врачей стоматологов необходим более ответственный подход к вопросу информирования и учебы работников завода правилам ухода за ортопедическими конструкциями, а также мониторинг качества гигиенического ухода за полостью рта.

Ключевые слова: информированность, ортопедические конструкции, гигиена полости рта.

AWARENESS OF THE «DNIPROSPETSSTAL» PLANT EMPLOYEES DUE TO THE RULES AND MEANS OF INDIVIDUAL ORAL HYGIENE IN THE PRESENCE OF ORTHOPEDIC STRUCTURES

Vozna I. V.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the sociological survey's results among the employees with harmful working conditions due to their attitude to the care of the dentures. We have carried out a study of the «Dniprospetsstal» plant employees opinion in Zaporizhzhya on the rules and means for the care of orthopedic structures. The surveys were conducted during the preventive examination.

The questionnaire consisted of 14 questions, which can be divided into three functional blocks. The results of the survey were based on 250 people, including 113 (45.2%) men and 137 (54.8%) women. All the respondents were divided into the following age groups: from 18 to 25 years 17 (6.8%) respondents; from 26 to 35 years 22 (8.8%), from 36 to 45 years 86 (34.4%); from 46 to 55 years 88 (35.2%), 56 years and older 37 (14.8%) workers.

The results of our study indicate, that the most respondents, unfortunately, visit the dentist when needed 182 (72.8%), once a year – 32 (12.8%), twice a year – 23 (9.2%) and only once in 3 months – 13 (5.2%) respondents. As the main reason for the refusal of dental care, the workers called the absence, in their opinion, the need for treatment and remoteness of the dental clinics.

Unsurprisingly is the data, the dentist's attendance largely depends on the patient's age. Thus, young respondents between the ages of 18 and 45 visit the dentist only when needed (74.4%), while older people, aged 46 and over, usually for preventive purposes (87.2%).

By the way, 131 (52.4%) of the interviewed are fully informed about the denture care rules, 86 (34.4%) are partially familiar with the denture care rules and 33 (13.2%) respondents are not familiar with the rules of the denture care. Different levels of awareness of the denture caregiving rules were observed among the men and the women. Thus, 42.5% of the men and 59.1% of the women are fully informed, 36.3% of the men and 21.8% of the women are

not fully aware of the dental care rules 21.2% of the men and 19, 1% of the women are not familiar with the rules of the denture care at all.

When asked «From what sources did you find out about the denture care?», the most respondents (56.8%) said, they were informed by the dentist. There were 27.2% respondents of those, who were advised by their relatives, friends and colleagues. There were 12.8% of the respondents, who were informed by the media. There were only 3.2% of the respondents, who were interviewed in general medical institutions.

According to 76.8% of the respondents, the information about the rules and means of orthopedic structures care in the media is absent, 23.2% of the respondents mentioned its presence as advertising. So, 16.4% of the respondents indicate, that this information is missed, 52.8% denote, that it is present as advertising, and 30.8% of the respondents – as science-based rules. According to 84.8% of the respondents, there is no such information in the general medical institutions.

Only 8.4% of the respondents evaluate the quality of individual oral hygiene as «perfect», 44% of the respondents estimate as «good», 42.4% – as «satisfactory» and 5.2% – as «unsatisfactory».

Half of the respondents regularly care for the dentures, 18.4% – irregularly, 24% – when needed and 7.6% do not follow to the rules of care at all.

It is found, that 53.6% of the respondents do not have special care products for the dentures. However, 29.6% of the respondents had special-purpose toothbrushes and flosses, 15.6% had therapeutic and preventive mouthwashes and only 1.2% of the workers had irrigators.

The majority of the men (56.7%) believe, that this information should be presented in the dental clinics and surgeries, 39.8% of the men – in the mass media and 3.5% of the men wanted to see it in the general medical institutions. The majority of the women – 58.4% wanted to see this information in the dental clinics; in addition, 16.1% of the women wanted to get this data in the general medical institutions, 7.3% – in the media and 18.2% of the women – in the pharmacies.

Conclusions. Thus, only the half of the surveyed plant workers took care of the oral cavity and orthopedic structures regularly, but did not have the proper knowledge and skills in this field.

Dentists should be more responsible both for informing and educating the employees about the orthopedic structures' caregiving rules, and the monitoring of the oral hygiene care's quality.

Key words: awareness, orthopedic structures, oral hygiene.

*Рецензент – проф. Ткаченко І. М.
Стаття надійшла 08.04.2020 року*

DOI 10.29254/2077-4214-2020-2-156-340-349

УДК 616.314.17-008.1-008.843.1-078:618.33-007.61

Гармаш О. В.

БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОТОВОЇ РІДИНИ В ЯКОСТІ МАРКЕРІВ РІЗНИХ ВАРІАНТІВ ПЕРЕБІГУ ХВОРОБ ТКАНИН ПАРОДОНТА В ОСІБ, ЯКІ НАРОДИЛИСЯ ІЗ МАКРОСОМІЄЮ

Харківський національний медичний університет (м. Харків)

o.v.garmash@gmail.com

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами. Робота є фрагментом НДР Харківського національного медичного університету МОЗ України «Характер, структура та лікування основних стоматологічних захворювань» № 0116U004975.

Вступ. Добре відомо, що визначення ряду біомаркерів у ротовій рідині (РР) дозволяє детально вивчати такі аспекти патогенезу пародонтита, як імунологічний (визначення імуноглобулінів різних класів, насамперед секреторного IgA [1]) і запальний (інтерлейкіни, С-реактивний протеїн, фактор некрозу пухлини-альфа), а також дослідити взаємозв'язок деградації тканин (матриксні металопротеїнази, амінотрансферази) із резорбцією кісткової тканини (лужна фосфатаза, остеопротегерин).

Важливу роль у розвитку гострого та хронічного запалення відіграє інтерлейкін-1 (ІЛ-1). Він є прозапальним цитокіном, який приймає участь у імунній регуляції та відповіді на запальний процес. Даний ІЛ виступає не лише медіатором запалення, але є важливим регулятором екстрацелюлярного матриксу та метаболізму кісткової тканини. Крім того, ІЛ-1β пригнічує репаративні процеси при пародонтиті, що

обтяжує перебіг захворювання та сприяє хронізації патологічного процесу.

Одним із найважливіших маркерів, що характеризує стан сполучної тканини, є вміст оксипроліну в біологічних рідинах. Загальновідомо, що підвищення концентрації гідроксипроліну відбувається внаслідок деградації колагену та є одним із біомаркерів доклінічної діагностики стоматологічних порушень [2].

У наших попередніх дослідженнях було виявлено, що особи, які народились макросомами (маса тіла 4 кг, або більше), проте на момент народження їх антропометричні показники свідчили про гармонійний розвиток, або про відносну недостатність маси тіла (індекс маси тіла був співставним з контролем, або нижчим за контрольний відповідно), у подальшому житті мають підвищений ризик виникнення дистрофічно-запальних захворювань тканин пародонта з превалюванням запального компонента (пародонтит). Особи, які народились макросомами та на момент народження мали ознаки надмірної маси тіла (індекс маси тіла був вищим за контрольний), в онтогенезі мають підвищений ризик виникнення дистрофічно-запальних захворювань тканин пародонта